

Η πνευματική ζωή δεν είναι στατική κατάσταση, αλλά εξελικτική (Αρχιμ. Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η πνευματική ζωή, η αρετή δεν είναι στατική κατάσταση, αλλά εξελικτική. Μέχρι την τελείωση της, την σχετική πάντοτε, περνά από πολλά στάδια τα οποία ονομάζονται από τους Πατέρες «πνευματικές μεθελικιώσεις» (Βλ.Α. Κεσελόπουλου, Πάθη και αρετές στη διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, Αθήνα 1990,σελ.128). Αυτές οι βαθμίδες της αρετής, παρότι είναι αφετηριακές, δεν αποκλείονται και δεν απορρίπτονται. Αποτελούν προπαρασκευαστικά στάδια και μάλιστα επειδή εκφράζουν μια ανθρώπινη και ψυχολογική αναγκαιότητα, θεωρούνται δικαιολογημένες. Μ. Βασιλείου,PG 31,896B, Γρηγορίου Θεολόγου,PG 36,373CD, Μαξίμου Ομολογητού,PG 91,709D). Σύμφωνα με την ασκητική εμπειρία, οι έννοιες του φόβου και της ιδιοτέλειας είναι ευεργετικές για τα δυο πρώτα στάδια (Βλ. Νικολάου Κόϊου, Επ' ελευθερία εκλήθητε. Αυτονομία και ετερονομία στην Ηθική, Αθήνα 2004,σελ.101) διότι ο άνθρωπος συγκρατείται από την αμαρτία,

είτε εξαιτίας του φόβου είτε εξαιτίας της αναμενόμενης ανταμοιβής.(Βλ.Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τομ. Ι, Θεσσαλονίκη 2002, σελ.215εξ.).

Οι Πατέρες μας αναγνωρίζουν ότι αυτά τα τρία στάδια αποτελούν βαθμίδες ηθικής και πνευματικής ωριμότητας. Ο άνθρωπος ακόμη και όταν αρχίζει να μετανοεί δεν σκέπτεται ανιδιοτελώς για τη σωτηρία του έχοντας ως κίνητρό του ιδιοτελείς επιθυμίες όπως ο φόβος της κολάσεως ή την επίτευξη κάποιου είδους ανταμοιβής. Κατά τα πρώτα πνευματικά βήματα ίσως είναι θεμιτό ο άνθρωπος να έχει φόβο για ορισμένα πράγματα για καθαρά παιδαγωγικούς λόγους. Ο άνθρωπος καλείται να αποκτήσει το φόβο του Θεού και να αποβάλλει το φόβο του θανάτου. Αναφέρει ο αββάς Δωρόθεος ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να φτάσει στην τέλεια αγάπη αν δεν αποκτήσει πρώτα τον αρχικό φόβο. «Ο αρχικός λοιπόν φόβος ταιριάζει στο δικό μας πνευματικό επίπεδο. Αυτός προφυλάσσει την ψυχή από κάθε κακία, όπως το γάνωμα προφυλάσσει το χάλκωμα. Γιατί λέει: Με το φόβο του Κυρίου ξεφεύγει καθένας από κάθε κακό (Παροιμ. 15, 27)». Αυτό δεν σημαίνει ότι πνευματικός μας προορισμός είναι η επί του φόβου στηριζόμενη ιδιοτέλεια αλλά φανερώνει ότι ο άνθρωπος που βρίσκεται κάτω από την κυριαρχία του θανάτου έχει ροπή προς την αμαρτία όντας ασθενής κατά τη φύση του. Επομένως θα βαδίζει από την πνευματική ατέλεια στην τελείωση, και όχι στην τελείωση. Θα προχωρήσει από την αγάπη που έχει φόβο προς την αγάπη η οποία έξω βάλλει τον φοβο(Ρωμ 1,15).

Δεν μπορεί ο άνθρωπος απότομα, όπως πιστεύουν οι προτεσταντικές αιρέσεις, να γίνει τέλειος σεσωσμένος χριστιανός μέσω κάποιας συναισθηματικής αποφάσεως περί πίστεως και συμμορφώσεως προς κάποια γενική ιδέα περί αγάπης. Δεν μπορεί ο άνθρωπος εξαίφνης να οδηγηθεί στην τέλεια και ανιδιοτελή αγάπη. Χρειάζεται άσκηση και δοκιμασία με την ελεύθερη συγκατάθεσή του, διότι όπως λέγει ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης «ο Θεός ουδεμίαν ασκεί βίαν επί του ανθρώπου». Είναι πόλεμος εναντίον των παγίδων του πονηρού όπως μας διδάσκουν οι ασκητές Πατέρες μας. Άνευ αγώνος για την κατάκτηση αυτής της αγάπης η σωτηρία είναι αδύνατος. Όταν ο άνθρωπος ασκηθεί κατάλληλα μέσω της άσκησης είναι δυνατόν ο αγώνας εναντίον του σατανά και η προσπάθεια για την τελείωση να γίνει ευκολότερη, αφού η προσωπικότητα του ανθρώπου πλέον στρέφεται πιο εύκολα προς την ανιδιοτέλεια. Μόνον δια της πραγματικής ελευθερίας μπορεί ο άνθρωπος να γίνει όμοιος με το Θεό κατά την αγάπη.

Ταυτόχρονα οι πνευματικοί μας Πατέρες επισημαίνουν ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να μείνει καθηλωμένος στα δύο πρώτα στάδια αλλά πρέπει να συνεχίσει να εργάζεται για την απόκτηση της ανιδιοτελούς αγάπης. Ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος αναγνωρίζει την τελειότητα του τρίτου και τελικού σταδίου της πνευματικής τελειώσεως καθώς επισημαίνει ότι ο άνθρωπος κινδυνεύει να υποπέσει σε πνευματικό τέλμα εάν μείνει καθηλωμένος στα δύο πρώτα στάδια.

Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Αυτός που απαρνήθηκε τον κόσμο από τον φόβο (της κολάσεως) είναι όμοιος με το θυμίαμα που ενώ καίγεται, στις αρχές αναδίδει ευωδία, στο τέλος όμως καπνίζει. Εκείνος που τον απαρνήθηκε με την ελπίδα μελλοντικού μισθού, καταντά μία μυλόπετρα, που γυρίζει συνεχώς στο ίδιο μέρος. Όποιος όμως αναχώρησε από τον κόσμο για την αγάπη του Θεού, ευθύς εξ αρχής έχει μέσα του φλόγα, η οποία αν τυχόν πέσει σε ξύλα ή σε δάσος, αυξάνει υπερβολικά και συνεχώς επεκτείνεται προς τα εμπρός». «Εάν λοιπόν απομακρυνθεί από το κακό, με το φόβο της τιμωρίας, σαν το δούλο που φοβάται το αφεντικό του, φτάνει σιγά-σιγά να κάνει το καλό, και κάνοντας το καλό αρχίζει λίγο-λίγο να ελπίζει και σε κάποια αμοιβή της εργασίας, όπως ακριβώς και ο μισθωτός. Όταν λοιπόν επιμείνει στην αποφυγή του κακού, όπως είπαμε, από φόβο σαν το δούλο, και πάλι, όταν συνεχίσει να κάνει το καλό με την ελπίδα της αμοιβής, όπως ακριβώς ο μισθωτός, παραμένοντας, με τη Χάρη Θεού, στην προσπάθεια του καλού για αρκετό χρονικό διάστημα και προσεγγίζοντας το Θεό, ανάλογα με την πρόοδο του, γεύεται τελικά τη Θεϊκή παρουσία και δεν θέλει πια ν' απομακρυνθεί από το Θεό. Γιατί ποιος μπορεί πια να τον χωρίσει, όπως είπε ο Απόστολος, από την αγάπη του Χριστού; (Ρωμ. 8, 35). Τότε φτάνει στην κατάσταση του υιού και αγαπάει το καλό για το ίδιο το καλό και φοβάται επειδή αγαπάει. Αυτός ακριβώς είναι ο μεγάλος και τέλειος φόβος», αναφέρει ο αββάς Δωρόθεος.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)